

Afskaffelse af arbejdspladsbrugsanvisningen

Hvis din virksomhed håndterer kemiske materialer, er det vigtigt at forstå de nye regler fra Arbejdstilsynet, der afskaffer arbejdspladsbrugsanvisningen og erstatter den med en skærpet instruktionspligt. De nye regler har indflydelse på, hvordan din virksomhed skal dokumentere og vurdere risikoen ved arbejde med kemiske materialer. Men hvor meget har reglerne i virkeligheden ændret sig?

Af Claus Ankjærgaard, partner og rådgiver hos Chymeia ApS

Så er der afklaring omkring Arbejdstilsynets ændring af reglerne til kemisk APV, arbejdsinstruktion og arbejdspladsbrugsanvisning. Men er der i virkeligheden tale om væsentlige reelle ændringer, eller er det gammel vin på nye flasker? Gammel vin på nye flasker vil mange påstå, i hvert fald i forhold til de grundlæggende hensigter med reglerne. Uanset de

nye ændrede regler har din virksomhed stadig oplærings- og instruktionspligt samt overordnet pligt til at sikre, at arbejdet kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt. Sådan har det været altid. Det er blot værktøjerne til at opfylde disse pligter, som ændrer navn. Arbejdspladsbrugsanvisningen forsvinder som et format-dikteret dokument og erstattes af en instruktionsforpligtelse samt en forpligtelse til altid at udarbejde en kemisk APV for de kemiske materialer, der anvendes på virksomheden.

Alt i alt hilser vi de reviderede regler velkommen. De gør det muligt for virksomhederne at lave meningsfuld og målrettet dokumentation i stedet for hovedløst for hvert enkelt kemikalie at lave en arbejdspladsbrugsanvisning med 14 tvungne punkter. 14 punkter, hvoraf størstedelen var af ligeegyldig betydning for den almindelige medarbejder, som grundlæggende blot havde brug for information om, hvor farligt materialet var og hvordan man beskytter sig. Arbejdspladsbrugsanvisningen endte således med at indeholde så meget information, at det i praksis var svært at finde ind til den vejledning og de råd, som medarbejderen havde brug for i den konkrete arbejdsituation. Med de nye regler skifter vi mod formatfrihed og større fokus på anvendelse og proces, hvilket gør det muligt at gøre information om sikker håndtering langt mere relevant for den endelige bruger.

Har virksomheden således styr på, hvilke kemikalier den anvender, hvordan de anvendes og hvor farlige de er, så er der nu, med de nye regler basis for at kunne skræddersy sikkerhedsdokumentation, så den i endnu højere grad er målrettet og tilpasset den enkelte virksomhed helt ned til den enkelte medarbejder og dennes særlige anvendelser.

Der er ingen overgangsordning, så fra ikrafttrædelsen den 1. juli 2019, er virksomhederne forpligtet til at kende og overholde de nye regler.

De nye regler Kemisk APV

- Reglen om, at man kan "slippe" for at udarbejde kemisk APV, hvis man har udarbejdet kemiske APB'er, fjernes sammen med kravet om arbejdspladsbrugsanvisninger. Det betyder omvendt, at kravet (§6, stk. 1) om, at der altid skal udarbejdes en APV, såfremt der findes farlige materialer på arbejdspladsen, ikke kan undtages.
- Det formuleres nu udtrykkeligt, at baggrundsmaterialet til en kemisk APV skal tage udgangspunkt i et SDS.
- Den kemiske APV skal være tilgængelig for ansatte. Elektronisk form er tilstrækkelig.

Oplæring og instruktion

- Reglerne udvider og detaljerer instruktionsforpligtelsen fra Bekendtgørelsen om arbejdets udførelse
- Instruktionen skal indeholde information om følgende:
  - Materialets farlighed, som typisk er informationen fra sikkerhedsdatabladets sektion 2, og 8 (grænseværdier)
  - Sikker opbevaring, som typisk er bestemt af information fra sikkerhedsdatabladets sektion 7 samt af de lokale forhold
  - Værnemiddelbrug og deres placering, som typisk er bestemt af information fra sikkerhedsdatabladets sektion 8 samt af de lokale forhold
  - Førstehjælp, som typisk er bestemt af information fra sikkerhedsdatabladets sektion 4 samt af de lokale forhold
  - Bortskaffelse, som typisk er bestemt af information fra sikkerhedsdatabladets sektion 13 samt af de lokale forhold
- Instruktionen kan være mundtlig, men skal dog suppleres med skriftlig dokumentation, hvis farlighed eller særlige forhold. Dette er for at tilgodese de arbejdspladser, der enten er meget overskuelige i antallet af kemiske materialer eller antallet af berørte medarbejdere. I sådanne begrænsede scenarier kan man argumentere for, at mundtlig instruktion er tilstrækkeligt og at skriftlige instruktioner kun vil udgøre en unødvendig bureaukratisk byrde. Baserer man udelukkende sin instruktionspligt på mundtligt grundlag, skal man dog være sikker på, at man følger op og repeterer instruktionen, når der sker væsentlige ændringer i arbejdsforholdene, eller der kommer nye medarbejdere til.

Ophævelse af kravet om arbejdspladsbrugsanvisninger

- Krav om at udarbejde arbejdspladsbrugsanvisning forsvinder
- Formkravet forsvinder hermed også
- Medmindre det har betydning for risikoforståelse af materialet, forsvinder forpligtelsen til at informere om følgende:
  - Sætningsoplysninger fra sikkerhedsdatabladets sektion 3
  - Fysisk/kemiske egenskaber fra sikkerhedsdatabladets sektion 9
  - Toksikologiske oplysninger fra sikkerhedsdatabladets sektion 11
  - Stabilitet og reaktivitet fra sikkerhedsdatabladets sektion 10
  - Transportoplysninger fra sikkerhedsdatabladets sektion 14.

Konsekvenserne af de nye regler

Der er tale om et paradigmeskift, som flytter fokus og det skriftlige krav fra arbejdspladsbrugsanvisningen til den kemiske APV og instruktion.

Som overskriften på de nye regler siger, så afskaffes kravet til udarbejdelse af arbejdspladsbrugsanvisningen, men alligevel er der næppe tale om en revolution, som afskaffer behovet for et dokument.

Medarbejderne skal stadig instrueres på baggrund af den kemiske APV, og hvor nødvendigt også skriftligt. Medarbejderne skal også fortsat kende mange af de emner (bortskaffelse, værnemidler, faresymboler osv.), som var indeholdt i arbejdspladsbrugsanvisningen.

Af praktiske og juridiske hensyn vil det derfor fortsat give mening med et APB-lignende dokument. Men det vil være hensigtsmæssigt at arbejde med et dokument, som er:

- Mere målrettet
- Mere fleksibelt
- Mere proces- og anvendelsesorienteret
- ... og baseret på en risikovurdering, som tager både farlighed og anvendelse i betragtning.

I forhold til den praktiske udfoldelse af de nye regler hører vi fra virksomheder, vi har været i kontakt med, at det er godt med de nye regler, fordi:

- ... man kan lave dokumenter, der er tilpasset til den enkelte virksomheds behov
- ... de nye regler åbner op for at adressere hele processer i stedet for kemikalier enkeltvis

Pipetteservice

Akkrediteret kalibrering
Reparation • Vedligeholdelse

Gilson Center of Excellence • Certificerede teknikere • 20 års erfaring
• Alle førende fabrikater • Elektroniske certifikater • Serviceaftaler

Biolab A/S,
Sindalsvej 29, DK-8240 Risskov,
Tlf: 8621 2866 Fax: 8621 2301
E-mail: pipetteservice@biolab.dk
www.biolab.dk

DANAK
Cal. Reg. Nr. 482

De væsentligste forskelle på reglerne før og nu

Reglerne før	Reglerne nu
<p>§ 6. Hvis der findes farlige stoffer og materialer på arbejdspladsen, skal der i arbejdspladsvurderingen efter bekendtgørelsen om arbejdets udførelse tillige indgå følgende vurderingselementer, jf. dog § 10:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stofferne og materialernes farlige egenskaber, 2) eksponeringsgraden, -typen og varigheden, 3) omstændighederne ved arbejdet med farlige stoffer og materialer, herunder mængden, 4) virkningen af de forebyggende foranstaltninger, der er truffet eller skal træffes, 5) hvor det er muligt, de konklusioner, der kan drages af foretagne arbejdsmedicinske undersøgelser, 6) grænseværdier fastsat af Arbejdstilsynet, og 7) leverandøroplysninger om sikkerhed og sundhed. <p>Stk. 2. Arbejdsgiveren skal fra leverandøren eller fra andre let tilgængelige kilder skaffe yderligere oplysninger, der er nødvendige for arbejdspladsvurderingen.</p> <p>Stk. 3. Vurderingen skal tillige indeholde en fortegnelse over de farlige stoffer og materialer, der bruges på arbejdspladsen med henvisning til de relevante sikkerhedsdatablade. Arbejdsgiveren skal sikre, at de ansatte har adgang til fortegnelsen.</p> <p>.....</p>	<p>§ 6. Hvis der findes farlige stoffer og materialer på arbejdspladsen, skal der i arbejdspladsvurderingen efter bekendtgørelsen om arbejdets udførelse tillige indgå følgende vurderingselementer, jf. dog § 10:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stofferne og materialernes farlige egenskaber, 2) eksponeringsgraden, -typen og varigheden, 3) omstændighederne ved arbejdet med farlige stoffer og materialer, herunder mængden, 4) virkningen af de forebyggende foranstaltninger, der er truffet eller skal træffes, 5) hvor det er muligt, de konklusioner, der kan drages af foretagne arbejdsmedicinske undersøgelser, 6) grænseværdier fastsat af Arbejdstilsynet, og 7) leverandøroplysninger om sikkerhed og sundhed. <p>Stk. 2. Arbejdsgiveren skal fra leverandøren eller fra andre let tilgængelige kilder skaffe yderligere oplysninger, der er nødvendige for arbejdspladsvurderingen.</p> <p><i>Stk. 3. Arbejdsgiveren skal indhente sikkerhedsdatablade fra leverandøren i de nævnte tilfælde, omfattet af REACH-forordningens artikel 31, stk. 3 og 4, CLP-forordningens artikel 59, stk. 2, og Arbejdstilsynets bekendtgørelse om særlige pligter for fremstillere, leverandører og importører m.v. af stoffer og materialer efter lov om arbejdsmiljø § 15 til brug for udarbejdelsen af sin arbejdspladsvurdering.</i></p> <p>Stk. 4. Vurderingen skal tillige indeholde en fortegnelse over de farlige stoffer og materialer, der bruges på arbejdspladsen med henvisning til de relevante sikkerhedsdatablade. Arbejdsgiveren skal sikre, at de ansatte har adgang til fortegnelsen.</p> <p>.....</p>
<p>§ 11. I arbejdspladsvurderingen kan resultatet af vurderingen, herunder de foranstaltninger, der skal træffes, beskrives ved henvisning til de udarbejdede brugsanvisninger efter § 23, stk. 1</p>	<p>§ 11. Arbejdspladsvurderingens del om stoffer og materialer skal være skriftlig og tilgængelig for de ansatte og skal i øvrigt ske i overensstemmelse med kapitel 2 a i bekendtgørelse om arbejdets udførelse.</p>
<p>Kapitel 8 - Arbejdspladsbrugsanvisning</p>	<p>Kapitel 8 - Oplæring og instruktion</p>
<p>§ 23. Arbejdsgiveren skal udarbejde en arbejdspladsbrugsanvisning for de stoffer og materialer, som er omfattet af § 2, stk. 2, nr. 1 – 4 samt nr. 6, og bilag 3 og 4 med følgende oplysninger, hvis det er teknisk og fagligt muligt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) identifikation af stoffet/materialet, herunder oplysning om handelsnavn samt et eventuelt produktregistreringsnummer (PR-nr.) tildelt af Arbejdstilsynet. For så vidt angår stoffer og materialer, der skal mærkes, angives den producent, leverandør eller importør, der er anført på etiketten, 2) fareidentifikation, 3) sammensætning af/oplysning om indholdsstoffer, herunder de stoffer og materialer, der er klassificeringspligtige efter CLP-forordningen, samt oplysninger om indholdsstoffer i form af organiske opløsningsmidler, 4) førstehjælpsforanstaltninger, 5) brandbekæmpelse, herunder oplysninger om forholdsregler ved brand, 6) forholdsregler over for udslip ved uheld, herunder oplysninger om forholdsregler ved spild på virksomheden, 7) håndtering og opbevaring, herunder oplysninger om sikkerhedsforskrifter ved oplagring på virksomheden, 8) eksponeringskontrol/personlige værnemidler, herunder oplysninger om forholdsregler ved udsættelse for stoffet eller materialet, 	<p>§ 23. Som led i den oplæring og instruktion, der skal gives efter § 18 i bekendtgørelsen om arbejdets udførelse, skal arbejdsgiveren sikre, at de ansatte, der arbejder med stoffer og materialer, som nævnt i § 2, stk. 2, og ansatte, der i forbindelse med arbejdet kan blive udsat for farlige stoffer og materialer, jf. § 2, stk. 2, modtager en effektiv og tilstrækkelig oplæring og instruktion, som baseres på arbejdspladsvurderingen, jf. § 6. Oplæringen og instruktionen skal omfatte:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) de farlige stoffer og materialer, der findes på arbejdspladsen, herunder stofferne eller materialernes navn, faremærkning, risici ved arbejde med og udsættelse for dem, relevante grænseværdier for erhvervs-mæssig eksponering og andre anvisninger, 2) hvordan stoffer eller materialer håndteres, bruges og opbevares sikkerhedsmæssigt og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, herunder eventuelle anvendelsesbegrænsninger, 3) korrekt brug af sikkerhedsforanstaltninger under arbejdet, herunder værnemidler og disses placering på arbejdspladsen, 4) sikkerhedsforanstaltninger ved uheld, f.eks. brand, spild og lignende og 5) bortskaffelse af stoffer og materialer samt værnemidler efter endt brug og øvrig håndtering af affald, herunder særligt mærket affald. <p>Stk. 2. Oplæring og instruktion skal gennemføres inden arbejde med farlige stoffer og materialer, eller inden der er risiko for udsættelse</p>

Reglerne før - fortsat	Reglerne nu - fortsat
<p>og om brug af personlige værnemidler samt eventuelt forbud mod alenearbejde,</p> <p>9) fysisk-kemiske egenskaber,</p> <p>10) stabilitet og reaktivitet, herunder oplysninger om egenskaber ved opvarmning og brand,</p> <p>11) toksikologiske oplysninger (sundhedsfarlige egenskaber), herunder oplysninger om evt. symptomer ved indtagelse eller optagelse i organismen,</p> <p>12) transportoplysninger,</p> <p>13) oplysninger om regulering, herunder oplysninger om fx anvendelsesbegrænsninger, krav om særlig uddannelse, særlige krav til alder mv., og</p> <p>14) andre oplysninger, herunder anvendelsesområder på virksomheden.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Brugsanvisningen skal i fornødent omfang ajourføres, herunder ved væsentlige ændringer på arbejdspladsen.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Brugsanvisninger skal opbevares tilgængeligt for de ansatte.</p> <p><i>Stk. 4.</i> De ansatte, der er beskæftiget med stoffet eller materialet, skal vejledes i brugen heraf og have brugsanvisningen udleveret med effektiv instruktion.</p> <p><i>Stk. 5.</i> Arbejdsgiveren skal sikre, at de ansatte har adgang til de sikkerhedsdatablade fra leverandøren, som er udarbejdet i henhold til § 15 i bekendtgørelsen om særlige pligter for fremstillere, leverandører og importører mv. af stoffer og materialer efter lov om arbejdsmiljø.</p> <p><i>Stk. 6.</i> Arbejdsgiveren skal sikre, at de ansatte og deres repræsentanter har adgang til de sikkerhedsdata blade fra leverandøren, som er udarbejdet i henhold til REACH-forordningens artikel 31 om sikkerhedsdatablade, som ændret ved CLP-forordningen.</p> <p><i>Stk. 7.</i> De ansatte og deres repræsentanter skal sikres adgang til evt. oplysninger, som er modtaget fra leverandøren efter REACH-forordningens artikel 33, stk. 1.</p> <p><i>Stk. 8.</i> Arbejdsgiveren skal indhente sikkerhedsdatablade fra leverandøren i de nævnte tilfælde omhandlet af REACH-forordningens artikel 31, stk. 3 og 4, og CLP-forordningens artikel 59, stk. 2, til brug for udarbejdelsen af sin arbejdspladsbrugsanvisning.</p> <p><i>Stk. 9.</i> Derudover skal arbejdsmiljøorganisationen underrettes om relevante grænseværdier for de farlige stoffer og materialer. I virksomheder, hvor der ikke skal oprettes arbejdsmiljøorganisation, skal de ansatte på tilsvarende måde underrettes.</p>	<p>for farlige stoffer og materialer, og gentages jævnligt. Instruktionen er mundtlig og understøttes af skriftligt materiale, når der arbejdes med eller er risiko for udsættelse for særligt farlige stoffer og materialer, ved særligt komplicerede arbejdsprocesser og forhold, og når arbejdspladsvurderingens del om stoffer og materialer i øvrigt tilsiger det.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Oplæring og instruktion skal foretages på ny, hvis der sker væsentlige ændringer, herunder hvis der er tale om en ny aktivitet eller skiftende omstændigheder.</p> <p><i>Stk. 4.</i> Arbejdsgiveren skal sikre, at de ansatte og deres repræsentanter har adgang til sikkerhedsdatabladene efter REACH-forordningens art. 31 som ændret af CLP-forordningen, og § 15 i Arbejdstilsynets bekendtgørelse om særlige pligter for fremstillere, leverandører og importører m.v. af stoffer og materialer efter lov om arbejdsmiljø samt øvrige relevante oplysninger efter REACH-forordningens art. 33, stk. 1.</p> <p><i>Stk. 5.</i> Arbejdsgiveren skal sikre, at arbejdsmiljøorganisationen underrettes om relevante grænseværdier for de farlige stoffer og materialer. I virksomheder, hvor der ikke skal oprettes arbejdsmiljøorganisation, skal de ansatte på tilsvarende måde underrettes.</p>

- ... man kan skræddersy dokumentet, så det er velegnet til at instruere efter
- ... det stadig er muligt at lave den oprindelige arbejdspladsbrugsanvisning, såfremt man vurderer, den er tilstrækkelig informativ.

Det interessante er, at alt dette bidrager positivt til at gøre arbejdsinstruktioner og kemisk APV mere relevant for brugeren, hvor netop relevans er afgørende for, om det bliver læst af brugerne. Resultatet af den nye lovgivning bør efter vores opfattelse være, at man laver et mere målrettet og relevant dokument.

I og med der er metodefrihed, så er den "gamle" arbejdspladsbrugsanvisning stadig en mulighed, men det er vigtigt at forstå, at det skal være begrundet i en nedskrevet vurdering (kemisk APV) – det skal alle løsninger være fremadrettet. Man skal altså argumentere for (på baggrund af en risikovurdering), at den metode man vælger, er velegnet til håndtering af risikoen på virksomheden.

For til slut at producere en god kemisk APV og gode robuste instruktioner forudsætter det fra starten af, at:

1. ... man har et sundt "bogholderi" over virksomhedens kemiske materialer – styr på kemikalierne
2. ... man løbende holder sig ajourført på, hvorledes farligheden af de kemiske materialer er beskrevet og ændrer sig eksempelvis via opdaterede leverandørbrugsanvisninger – styr på farligheden
3. ... man forstår, hvordan de kemiske materialer bliver anvendt på virksomheden – styr på anvendelsen.

* Bekendtgørelse nr. 254 af 19. marts 2019 om ændring af bekendtgørelse om arbejde med stoffer og materialer (kemiske agenser) (Ophævelse af kravet om arbejdspladsbrugsanvisninger m.m.).

E-mail:
Claus Ankjærgaard: clan@chymeia.com